

MARIA DOLORES AGIRRE AIZPURU (1903-1997)

Donostia, 1998-01-30

Euskaltzaindiaren eskariari ezin nion ezezkorik eman: batetik, Maria Dolores Agirri diodan miresmenagatik; bestetik, belaunaldi horri diodan zorragatik, belaunaldi horretako gizon-emakumeek egin baininduten euskaltzale eta abertzale.

Maria Dolores Agirre Aizpuru 1903ko ekainaren 8an jaio zen Errezilgo Etxeberrin; denda, almazena, estankoa eta abar zituen etxean. Pablo Agirrek hiru seme eta alaba bat zituen, gazterik hil zen Urdalleta emaztearenak. Ondoren, Manuela Aizpurrekin ezkondu zen Pablo. Eta Maria Dolores Agirre Aizpuru jaio zen, etxeke bosgarrena; "Barrenoso" idazlearen ondorengoa.

Hamalau urte bete zituenean irten zuen Errezildik Donostiara maistra karrera egitera, normaletik ezer ez zuen Mandaseko Dukearen kaleko "Escuela Normal"ean. "*La casa de la pradera*"ko neskatoaren pare sentitu zela Donostian esan ohi zuen, umore haundiz. "*Ez nekien erdara haundirik baina oso onartua izan nintzen*" aitortu ohi zuen. Eta Errezil, bere sorterrria, sekulan ahaztu ez bazitzaion ere, Donostian egin zuen kabia betiko.

Hementxe ezkondu zen 1924an, Marianistetan Xabier Zubiriren ikaslaguna izan zen Eugenio Lasheras donostiarrarekin. Aitaren eta amaren izen bereko semea eta alaba izan zituzten. Eta Donostian hil zen, Urbieta kaleko etxean, iazko uztailaren 26ko ordu txikietan, Santiago jaiaren bukaeran eta Santa Ana egunaren hasieran, ohi bezala, bere alaba Maria Dolores mojarrekin kontu-kontari ari zela. Eta senarrak lagunak zituztelako, bizitzan elkarren adiskide izan ziren Carmen Castro eta Maria Dolores Agirre elkarrekin joan ziren mundu honetatik ere, egun gutxiren aldearekin.

Euskarazko plazaren jabe

Gaurko gazteentzat sinesteak lan badu ere, Maria Dolores Agirre maistra karrera egiten duen lehenengoetakoa da; Julene Azpeitia, Katalina Eleizegi, Elbira Zipitria, Elixabete Maiztegi, Maria Dolores Goia, Rufina Azkue, Julia Fernandez Zabaleta eta abarrek.

Gaurko gazteei oso aspaldikoak irudituko zaizkie Magisterio Eskolak. Baina joan den mendearen erdi aldera hasiak dira gizonezkoenak. Emakumezkoenak, berriz, geroxeago Bizkaian 1901ean zabaldu zen emakumezkoentzat magisterio eskola. Gipuzkoan, 1865tik 69ra zabalik izan zena itxi eta handik 30 urtera ireki zen, 1899an, hain zuzen. Maistra karrera egiteko aukera duen lehen belaunaldia da, ia-ia. Bestalde, ordurako hasiak ziren arrenkurak: "umeen eskolak eta irakasleak erdaldunak direlako ari da euskara galtzen". Giro horretan osatu zen, beraz, euskal maistra taldea.

Karrera amaitu bezain azkar Antiguako eskolan hasi zen maistratzen. Baina Maria Dolores Agirrek nahiago zuen beste era batera euskararen alde lan egitea. Eta Euskal *Izker*a eta *Iztunde Ikastola*-ra bildu zen; Toribio Altzaga, Abelino Barriola eta abarren ondora. Horretarako, berriz, Iztunde Ikastolako euskal irakasle plazara aurkeztu zen, gizonezko mordoskarekin batera. Juan Jose Arrue Larrañaga *Argia* astekariaren zuzendaria ez beste gizonezko guztiak erretiratu egin ziren, Maria Dolores Agirre ikusitakoan.

Bost eguneko azterketak egin behar izan zituzten biek, txandan. Baina epaimahaiak erabaki aurretik ohartu zen Juan Jose Arrue, bere aurretik lehiatu zen Maria Dolores zela irabazle: "Zorionak, zuk irabazi duzu" aitortu baitzion. Alferrik izan ziren azpeitiarraren doktore jakinduria guztiak Errezilgo maistra argiaren ondoan. Hori bai, don Juan Jose apaizak, Santa Maria parrokiako apaizak, kartzelan eta Donostiatik kanpora ordaindu behar izan zuen 15 urteko zigorraldia bere euskaltzetasunagatik, 1936ko gerren eraso. Maria Dolores, berriz, udaletxeko obretara zokoratu zuten. Eta Iztunde Ikastolako lehiaketan atzetik izan zuen Juan Jose Arrue, hiltzeko orduan ere atzetik izan du Maria Doloresek sei hilabetez, abenduaren 28an hil baitzen Arrue, *Argiako* zuzendari ohia, 94 urterekin.

Itzul nadin lehengo bidera. Lehen euskaltegi publikoko lehen irakasle bihurtu zen Maria Dolores. Baina Euskal Izker a eta Iztunde Ikastola-ko plazaren jabe egiterako hasia zen Maria Dolores, bere etxean, euskara irakasten. Oraingo askok bezalaxe denda batean jarri zuen iragarkia. Barre egin zioten: "Euskara ikastera inor joango zaizula uste al duzu?". Baina bizitza osoan iraugo zion lana sortu zitzaion. Inguratu ere era guztietakoak inguratu baitzizaizkion Antonio Agirre kontsula, Usandizaga Inazio, Karlos Santamaria, Miguel Castells notarioa, Orkolaga eta beste edozein maila eta lanbidetakoak. Etxean, Euskal Iztunde Eskolan, Ateneoan, Alargunen Klubean, Emakumeen Kultur Etxean eta abarretan ematen zituen euskarazko klaseak. Batean eta bestean, ehunen bat ikasle izaten omen zituen.

Ikastaro bereziak ere ematen zituen, jakina. Miren Egañak, oraindik orain, gogoratzen zidanez, 1960ko abuztuan egin zuten Elbira Zipitria eta Maria Dolores Agirre-ekin ikastaro bat andereño eta andereñoagiek. Gaur nork eskainiko ote luke ikastaro bat, Donostian, abuztuan, musu truk?

Eta ia hil arte jarraitu zuen euskara irakasten. Laurogeita bederetzi urte bete behar zituen bezperan egin nion elkarrizketa bat Maria Doloresi. Ikasle talde baten euskarazko

lanak zuzentzen ari zen. Eta ez zen azkeneko taldea, geroztik ere euskara irakasten jarraitu baitzuen.

Hor utzi du paper mordoia, euskara irakasteko erabiltzen zituen metodoekin. Baina Maria Dolores Agirrerren metodo guztien oinarria bakarra da: ikasleari, entzuleari, irakurleari euskara atsegina, gustagarria eta maitagarria egin. Hori zen bere sekretua euskarazko klaseetan, antzerkietan eta irratsaioetan. Izan ere, Maria Dolores Agirrek bere hitzetan eta bere ekintzetan erakusten zuen bere bihotz gozoa: gaixoak zaintzerakoan, atzeratuei laguntzerakoan eta euskararentzat lagunak egiterakoan. Harrigarria badirudi ere Elbira Zipitria eta Maria Dolores Agirre izan ziren atzeratuekin ere lanean hasi ziren lehenengoetakoak. Beren etxera bezala joaten ziren Maria Doloresen etxera edozein egunetan.

Toribio Altzagaren lekura

Euskararen kontrako eraso gogorra zerbait baretu orduko itzuli zen Euskal Izkera eta Iztunde Ikastola-ra udaletxeko obretara baztertua izan zen Maria Dolores Agirre. Azpeitiko Nekazari Alkartasunak antolatutako sariketara aurkeztu zen aurrena, 1949an, *Aukeraren maukera, azkenian... okerra* obrarekin. Eta handik lau urtera itzuli zen Iztunde Ikastolara, 1941ean hil zen Toribio Altzagaren eginkizunari eta bideari jarraitzeko.

Maria Dolores Agirrek 1975ean utzi zuen kargua, Joxemari Etxebeste eta Felipe Jurramendiren eskuetan: antzerkigintza, lehenengoaren eskuetan; euskararen irakaskuntza, bigarrenaren eskuetan. Baina 1981era arte ez zuen antzerki lana erabat utzi. Eta bere gidaritzapean ehunen bat antzerki-emanaldi eskaini zituen bere taldeak. Donostian egun jakina izan ohi zuen: Santo Tomas eguna. Horretarako, berriz, Soroa, Barriola, Altzaga, Lekuona, Lartzabal, Monzon eta abarrenak agortu ahala, Garcia Lorca, Tagore, Lozano, Casona, Buero Vallejo eta abarrenak euskaratu eta moldatu behar izan zituen: *Iturri-agor; Lurdesko lorea; Amal; Txalupak jaberik ez; Oriko txoria Orin; Txapela bete euri; Illunpe goritan; Altzateko jaun* eta abar.

Gurasoen laguntza ezinbestekoa

Maria Dolores Agirrek ongi zekien, lehen esan dugun bezala, euskarak baliabide guztietaz baliatu behar zuela. Baina denen gainetik gurasoen laguntza jotzen du ezinbestekotzat, gurasoen bidez ondorengoetaratu ohi baita hizkuntza bat. “Gure seme-alabek ikasi ditzatela bi edo iru izkuntza, zenbat eta geyago obe; (...) baña etxekoa zokoratu gabe” dio lehen aipatutako idazlanean.

Hala pentsatzen du, hala idazten eta hala egiten. Maria Doloresen seme-alabak euskaraz mintzatzen dira elkarrekin, nahiz eta urte zailtako Donostian haziak eta karre-radunak izan; Eugenio, mediku eta Maria Dolores, moja. Harri eta zur uzten nau batez ere alabak, Maria Dolores Lasherasek. Maistratza egin eta —farmazia bukatuxea zuela sartu zen moja. Madrilen Biologia eta Antropologia bukatu eta Japonian eta Estatu Batuetan egin zuen lan. Ondoren, 12 urtez bizi izan zen Erroman, Mariaren Lagundi osoaren etxekoandre edo Ama Nagusi. Hala ere, harrigarri hitzegiten du oraindik euskaraz.

Bizitza osoan egin du lan Maria Doloresek euskara irakasten, euskararentzat lanak irabazten, euskara txukun eta ulergarrian euskaldunak entretentzen eta gozaten. Merezimendu horiengatik izendatu zuen Euskaltzaindiak, aspaldi, euskaltzain urgazle. Euskararen alde egindako lanagatik eskaini zion Donostiako Udalak zilarrezko domina, Jesus Mari Alkain alkatearen eskuz. "Bagera" euskaltzaleen elkarteak ere omendu zuen. Itzultzaile Elkarateak, berriz, ohorezko bazkide egin. Hil ondoan ere izan du ohorezko aipamenik. Hain zuzen, Gipuzkoako Foru Aldundiak egin zion Gabon egunean, Anton Abbadia saria banatzerakoan. Gaur, Euskaltzaindiak agertzen dio bere esker ona. Eskerrik asko, Maria Dolores. Sinesten zenuen zerua bekizu betiko sari.

Eskola normalak edo magisterio eskolak

Lurraldea	Maisuena	Maistrena
Araba	1847-1904 1913-1924	1856-1904 1913-1930
Gipuzkoa	1845-1848	1865-1869 1899-1930
Nafarroa	1840-1901 1913-1930	1847-1930
Bizkaia	1865-1901	1901-1930

Maisu eta maistra ikasleak

Ikasturteak	Araba	Nafarroa	Gipuzkoa	Bizkaia
1923-24	152	227	133	236
1929-30	245	512	439	509
Aldea	93	285	306	273

Mikel Atxaga

MARIA DOLORES AGIRRE AIZPURU (1903-1997) *

Euskaltzaindiaren eskariari ezin nion ezezkorik eman: batetik, Maria Dolores Agirrerri diodan miresmenagatik; bestetik, belaunaldi horri diodan zorragatik, belaunaldi horretako gizon-emakumeek egin baininduten euskaltzale eta abertzale.

Maria Dolores Agirre Aizpuru 1903eko ekainaren 8an jaio zen Errezilgo Etxeberrin; denda, almazena, estankoa eta abar zituen etxean. Pablo Agirrek hiru seme eta alaba bat zituen, gazterik hil zen Urdalleta emaztearenak. Ondoren, Manuela Aizpurrekin ezkondu zen Pablo. Eta Maria Dolores Agirre Aizpuru jaio zen, etxeko bosgarrena; «Barrenso» idazlearen ondorengoa.

Hamalau urte bete zituenean irten zen Errezildik Donostiara maistra karrera egitera, normaletik ezer ez zuen Mandaseko Dukearen kaleko «Escuela Normal»ean. *La casa de la praderako* neskatoaren pare sentitu zela Donostian esan ohi zuen, umore haundiz. “Ez nekien erdara haundirik baina oso onartua izan nintzen” aitortu ohi zuen. Eta Errezil, bere sorterria, sekulan ahaztu ez bazitzaion ere Donostian egin zuen habia betiko.

Hementxe ezkondu zen 1924an, Marianistetan Xabier Zubiriren ikaslaguna izan zen Eugenio Lasheras donostiarrarekin. Aitaren eta amaren izen bereko semea eta alaba izan zituzten. Eta Donostian hil zen, Urbietta kaleko etxean, iazko uztailearen 26ko ordu txikietan, Santiago jaiaren bukaeran eta Santa Ana egunaren hasieran, ohi bezala, bere alaba Maria Dolores mojarrekin kontu-kontari ari zela. Eta senarrak lagunak zituztelako, bizitzan elkarren adiskide izan ziren Carmen Castro eta Maria Dolores Agirre elkarrekin joan ziren mundu honetatik ere, egun gutxiren aldearekin.

EUSKARAZKO PLAZAREN JABE

Gaurko gazteentzat sinesteak lan badu ere, Maria Dolores Agirre maistra karrera egiten duen lehenengoetakoa da; Julene Azpeitia, Katalina Eleizegi, El-

* Ikus *Euskera* 43:1, 1998, 299-302. Hor, argitaratu zen Mikel Atxagak Maria Dolores Agirre zenari buruz egindako txostena. Baina sorginek orri bat eraman zuten beren erratzez, agidanean: Maria Doloresek irratigintzan egindakoaren aipamena hain zuzen. Haren lan eskerbaren zati garrantzitsua galdu denez, berriro argitaratzen dugu Maria Dolores Agirre zenari buruzko txosten osoa.

bira Zipitria, Elixabete Maiztegi, Maria Dolores Goia, Rufina Azkue, Julia Fernandez Zabaleta eta abarrekin.

Gaurko gazteei oso aspaldikoak irudituko zaizkie Magisterio Eskolak. Baina joan den mendearen erdi aldera hasiak dira gizonezkoenak. Emakumezkoenak, berriz, geroxeago. Bizkaian 1901ean zabaldu zen emakumezkoentzat magisterio eskola. Gipuzkoan, 1865tik 69ra zabalik izan zena itxi eta handik 30 urtera ireki zen, 1899an hain zuzen. Maistra karrera egiteko aukera duen lehen belaunaldia da, ia-ia. Bestalde, ordurako hasiak ziren arrenkurak: *umeen eskolak eta irakasleak erdaldunak direlako ari da euskara galtzen*. Giro horretan osatu zen, beraz, euskal maistra taldea.

Karrera amaitu ahala Antiguako eskolan hasi zen maistratzen. Baina Maria Dolores Agirrek nahiago zuen beste era batera euskararen alde lan egitea. Eta *Euskal Izkeria eta Iztunde Ikastolara* bildu zen; Toribio Altzaga, Abelino Barriola eta abarren ondora. Horretarako, berriz, Iztunde Ikastolako euskal irakasle plazara aurkeztu zen, gizonezko mordoskarekin batera. Juan Jose Arrue Larrañaga *Argia* astekariaren zuzendaria ez beste gizonezko guztiak erretiratu egin ziren, Maria Dolores Agirre ikusitakoan.

Maria Dolores Eugenio Lasherak senarrarekin

Bost eguneko azterketak egin behar izan zituzten biek, txandan. Baina epaimahaiak erabaki aurretik ohartu zen Juan Jose Arrue, bere aurretik lehiatu zen Maria Dolores zela irabazle: *Zorionak, zuk irabazi duzu* aitortu baitzion. Alferrik izan ziren azpeitiarraren doktore jakinduria guztiak Errezilgo maistra argiaren ondoan. Hori bai, Juan Jose apaizak, Santa Maria parrokiako apaizak, kartzelan eta Donostiatik kanpora ordaindu behar izan zuen 15 urteko zigorraldia bere euskaltzetasunagatik, 1936ko gerraren erasoz. Maria Dolores, berriz, udaletxeko obretara zokoratu zuten. Eta Iztunde Ikastolako lehiaketan atzetik izan zuen Juan Jose Arrue, hiltzeko orduan ere atzetik izan du Maria Doloresek sei hilabetez, abenduaren 28an hil baitzen Arrue, *Argiako* zuzendari ohia, 94 urterekin.

Itzul nadin lehengo bidera. Lehen euskalategi publikoko lehen irakasle bihurtu zen Maria Dolores. Baina *Euskal Izkerak eta Iztunde Ikastolako* plazaren jabe egiterako hasia zen, bere etxean, euskara irakasten. Oraingo askok bezalaxe denda batean jarri zuen iragarkia. Barre egin zioten: *euskara ikastera inor joango zaizula uste al duzu?* Baina bizitza osoan iraungo zion lana sortu zitzaion. Inguratu ere era guztietakoak inguratu baitzizaizkion: Antonio Agirre kontsula, Usandizaga Inazio, Karlos Santamaria, Miguel Castells notarioa, Orkolaga eta beste edozein maila eta lanbidetakoak. Etxean, Euskal Iztunde Eskolan, Ateneoan, Alargunen Klubean, Emakumeen Kultur Etxean eta abarretan ematen zituen euskarazko klaseak. Batean eta bestean, ehunen bat ikasle izaten omen zituen.

Ikastaro bereziak ere ematen zituen, jakina. Miren Egañak, oraindik orain, gogoratzen zidanez, 1960ko abuztuan egin zuten Elbira Zipitria eta Maria Dolores Agirrerekin ikastaro bat andereño eta andereñoagaiek. Gaur nork eskainiko ote luke ikastaro bat, Donostian, abuztuan, musu truk?

Eta ia hil arte jarraitu zuen euskara irakasten. Laurogeita bederetzi urte bete behar zituen bezperan egin nion elkarrizketa bat Maria Doloresi. Ikasle talde baten euskarazko lanak zuzentzen ari zen. Eta ez zen azkeneko taldea, geroztik ere euskara irakasten jarraitu baitzuen.

Hor utzi du paper mordoia, euskara irakasteko erabiltzen zituen metodoekin. Baina Maria Dolores Agirreren metodo guztien oinarria bakarra da: ikasleari, entzuleari, irakurleari euskara atsegina, gustagarria eta maitagarria egin. Hori zen bere sekretua euskarazko klaseetan, antzerkietan eta irratsaioetan. Izan ere, Maria Dolores Agirrek bere hitzetan eta bere ekintzetan erakusten zuen bere bihotz gozoa: gaixoak zaintzerakoan, atzeratuei laguntzerakoan eta euskararentzat lagunak egiterakoan. Harrigarria badirudi ere Elbira Zipitria eta Maria Dolores Agirre izan ziren atzeratuekin ere lanean hasi ziren lehenengoetakoak. Beren etxera bezala joaten ziren Maria Doloresen etxera edozein egunetan.

TORIBIO ALTZAGAREN LEKURA

Euskararen kontrako eraso gogorra zerbait baretu orduko itzuli zen «Euskal Izkera eta Iztunde Ikastola»ra udaletxeko obretara baztertua izan zen Maria Dolores Agirre. Azpeitiko Nekazari Alkartasunak antolatutako sariketara aurkeztu zen aurrena, 1949an, *Aukeraren maukera, azkenian... okerra* obrarekin. Eta handik lau urtera itzuli zen Iztunde Ikastolara, 1941ean hil zen Toribio Altzagaren eginkizunari eta bidari jarraitzeko.

Maria Dolores Agirrek 1975ean utzi zuen kargua, Joxemari Etxebeste eta Felipe Jurramendiren eskuetan: antzerkigintza, lehenengoaren eskuetan; euskararen irakaskuntza, bigarrenaren eskuetan. Baina 1981era arte ez zuen antzerki lana erabat utzi. Eta bere gidaritzapean ehunen bat antzerki-emanaldi eskaini zituen bere taldeak. Donostian egun jakina izan ohi zuen: Santo Tomas eguna. Horretarako, berriz, Soroa, Barriola, Altzaga, Lekuona, Lartzabal, Monzon eta abarrenak agortu ahala, Garcia Lorca, Tagore, Lozano, Casona, Buero Vallejo eta abarrenak euskaratu eta moldatu behar izan zituen: *Iturri-agor*, *Lurdesko lorea*, *Amal*, *Txalupak jaberik ez*, *Oriko txoria Orin*, *Txapela bete euri*, *Illunpe goritan*, *Altzateko jaun eta abar*.

Garcia Lorca aipatu dudanez, esan dezadan bidenabar, Lauaxeta bere adisikide mina bezala, frankistek hil zuten idazle hau jaio zela aurten beteko direla ehun urte. Omenaldiren bat eskaini beharko genioke euskaldunok ere. Eta Maria Dolores Agirrek *Iturri-agor* izenez euskaratutako «Yerma» antzerkia baino hoberik zer?

Maria Dolores Agirre (1903-1997)

IRRATIGINTZAN

Baina Maria Dolores Agirre ez zen antzerkigintzara eta euskararen irakasuntzara bakarrik mugatu, irratigintzari lotu baitzitzaion 1954-56 aldera. Hogeita bost urtetan eskaini zituen euskarazko irratsaioak, Basarri, Manu Oñatibia, Endrike Zurutuza, Joxemari Etxebeste eta abarrekin.

Izan ere, Maria Doloresek badaki erabiltzen ez den hizkuntza kamustu egiten dela. Hala idatzi zuen *Egan*-en, 1956an: “Egonak eta arretaz erabili ezak erdoitzen dizkigu burni-tresnak; orretxek itxuragabetu oi ditu mintzairak ere; orrek berak zarpildu dezaiguke gure euskera”.

Eta euskara edozein arlotarako gai dela baietsi ondoren, *sukaldeko txokotik atera ta eraman dezagun tokirik gallurrenetara* aholkatzen du, *Egan*-eko artikuluan. Horretarako, berriz, irratia, ikastolak, aldizkariak, euskaltegiak eta abar ezinbestekotzat jotzen ditu. Eta horretan dihardu. Eta bere garaiko euskaltzaileen lagun da: Alzaga, Barriola, Lekuona, Barandiaran, Orixe, Zipitria, Nemesio Etxaniz, Elixabete Maiztegi, Faustina Karril, Basarri, Oñatibia, Etxebeste eta abarren lagun. Antzerkiaren inguruan, berriz, berrogeita hamarren bat euskaltzale biltzen zituen.

Izan ere, bere ustez, bide guztiak eta lagun guztiak ditu beharrezko euskarak. Eta ezaguera haundiko emakumea denez, badaki gai guztietan ez dezakegula euskara berdina erabili. Badaki, ezin daitekeela jakintza mailako aldizkarietan eta herriari zuzendutako komunikabideetan euskara berdina egin. Badaki, berak antzerkian eta irratian egin behar duen euskarak ulerterreza, goxoa eta jendeak erabiltzen duenaren antzekoa izan behar duela. Horregatik edukitzen zituen entzuleak ahazabalik.

GURASOEN LAGUNTZA EZINBESTEKOA

Maria Dolores Agirrek ongi zekien, lehen esan dugun bezala, euskarak baliabide guztietaz baliatu behar zuela. Baina denen gainetik gurasoen laguntza jotzen du ezinbestekotzat, gurasoen bidez ondorengoetaratu ohi baita hizkuntza bat. *Gure seme-alabek ikasi ditzatela bi edo iru izkuntza, zenbat eta geyago obo; (...) baña etxekoa zokoratu gabe* dio lehen aipatutako idazlanean.

Hala pentsatzen du, hala idazten eta hala egiten. Maria Doloresen seme-alabak euskaraz mintzatzen dira elkarrekin, nahiz eta urte zailtako Donostian haziak eta karreradunak izan; Eugenio, mediku eta Maria Dolores, moja. Harri eta zur uzten nau batez ere alabak, Maria Dolores Lasherasek. Maistratza egin eta farmazia bukatuxea zuela sartu zen moja. Madrilen biologia eta antropologia bukatu eta Japonian eta Estatu Batuetan egin zuen lan. Ondoren, 12 urtez bizi izan zen Erroman, Mariaren Lagundi osoaren etxekoandre edo Ama Nagusi. Hala ere, harrigarri hitz egiten du oraindik euskaraz.

Bititza osoan egin du lan Maria Doloresek euskara irakasten, euskararentzat lagunak irabazten, euskara txukun eta ulergarrian euskaldunak entretenitzen eta gozatzan. Merezimendu horiengatik izendatu zuen Euskaltzaindiak, aspaldi, euskaltzain urgazle. Euskararen alde egindako lanagatik eskaini zion Donostiako udalak zilarrezko domina, Jesus Mari Alkain alkatearen eskuz. «Bagera» euskaltzaleen elkarteak ere omendu zuen. Itzultzaile Elkarteak, berriaz, ohorezko bazkide egin. Hil ondoan ere izan du ohorezko aipamenik. Hain zuzen, Gipuzkoako Foru Aldundiak egin zion Gabon egunean, Anton Abbadia saria banatzerakoan. Gaur, Euskaltzaindiak agertzen dio bere esker ona. Eskerrik asko, Maria Dolores. Sinesten zenuen zerua bekizu betiko sari.

Mikel Atxaga